

*Združenje  
Proti  
Spolnemu  
Zlorabljanju*



*Poročilo o delu  
Združenja proti spolnemu  
zlorabljanju  
za leto 2011*

*Ljubljana, junij 2012*

## **UVOD**

**Odločitev za pripravo letnega poročila temelji na našem prepričanju, da smo dolžni, ne samo financerje, temveč tudi javnost obveščati o našem delovanju. Naše pretežno področje dela predstavljajo problemi spolnih zlorab, s katerimi se ljudje, pa tudi strokovnjaki, težko soočajo. Delo z žrtvami teh zločinov pa po drugi strani za nas pomeni velik privilegij. To lahko razumejo tisti, ki imajo znanja ali žal izkušnje o vseh čustvovanjih, posebnostih, drugačnostih in prizadetostih žrtev teh zločinov in tistih, katere ti zločini prizadenejo posredno, najpogosteje kot starše zlorabljenih otrok. Privilegij pa tudi zato, ker nam uporabniki zaupajo že 19 let, za kar se jim ob tej priliki tudi zahvaljujemo.**

**Toda obenem , ko jim ponudimo na uporabo naše varne prostore, naša znanja ,pa tudi čustvovanja in zavzetost za vsakega uporabnika posebej, se čutimo dolžne in odgovorne tudi za to, da družbi sporočamo, kaj naši uporabniki od nje oz. njenih institucij še pričakujejo in na katerih segmentih delovanja bi uporabniki pričakovali spremembe.**

**Zato je naša dolžnost, da predstavimo tudi izpostavljena pričakovanja uporabnikov. Naša kritičnost, ki torej izhaja iz izkušenj uporabnikov je najbolj usmerjena v sistemske nedorečenosti in pomanjkljivosti, seveda pa se nanaša tudi na nekatere strokovnjake v teh institucijah, za katere pa moramo poudariti, da seveda niso v večini. Zavedamo se in vemo, da nemalokrat ravno strokovnjakom , ki svoje delo korektno in strokovno opravljajo, same institucije s svojimi politikami, relacijami, odzivi in okviri predstavljajo oviro pri uveljavljanju dobre prakse.**

**Zahvaljujemo se vsem za sodelovanje v letu 2011 in »DELAJMO Z ZNANJEM IN SKUPAJ ZA ZAŠČITO OTROK« tudi vnaprej.**

**Zahvaljujemo se tudi farmacevtskemu podjetju Krka d.d., Novo mesto za njihovo razumevanje in pripravljenost sponzorirati del sredstev za izdajo tega poročila.**

## ZDRUŽENJE PROTI SPOLNEMU ZLORABLJANJU

**je nepridobitna, prostovoljna, nevladna organizacija s statusom humanitarne organizacije, ter statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva.**

Združenje je namenjeno psihosocialni pomoči žrtvam spolnega nasilja in žrtvam drugih oblik nasilja, podpori, pomoči pri razreševanju in lajšanju stisk in problemov uporabnikov z načinom psihosocialne pomoči različnih oblik.

Poleg dela z uporabniki, ki so ali trpijo različne oblike nasilja **je Združenje še posebej specializirano za problematiko spolnih napadov na otroke** ter za delo z odraslimi preživeliimi žrtvami spolnih zlorab v otroštvu.

Zaščita otrok, opolnomočenje uporabnikov, še posebej nezlorablajočih staršev, prevencija, ozaveščanje za prepoznavanje in prijavljanje spolnih napadov, povečevanje občutljivosti družbe, njenega spreminjanja odnosa tako do izpostavljenih problemov nasilja, kot do žrtev, še posebej žrtev spolnih zlorab, krepitev zavedanja o ranljivosti teh žrtev, krepitev naklonjenosti do prepoznavanja problemov žrtev, ter s tem ciljem tudi ustrezno informiranje in izobraževanje, ter detabuiziranje problema so prioritetni cilji Združenja.

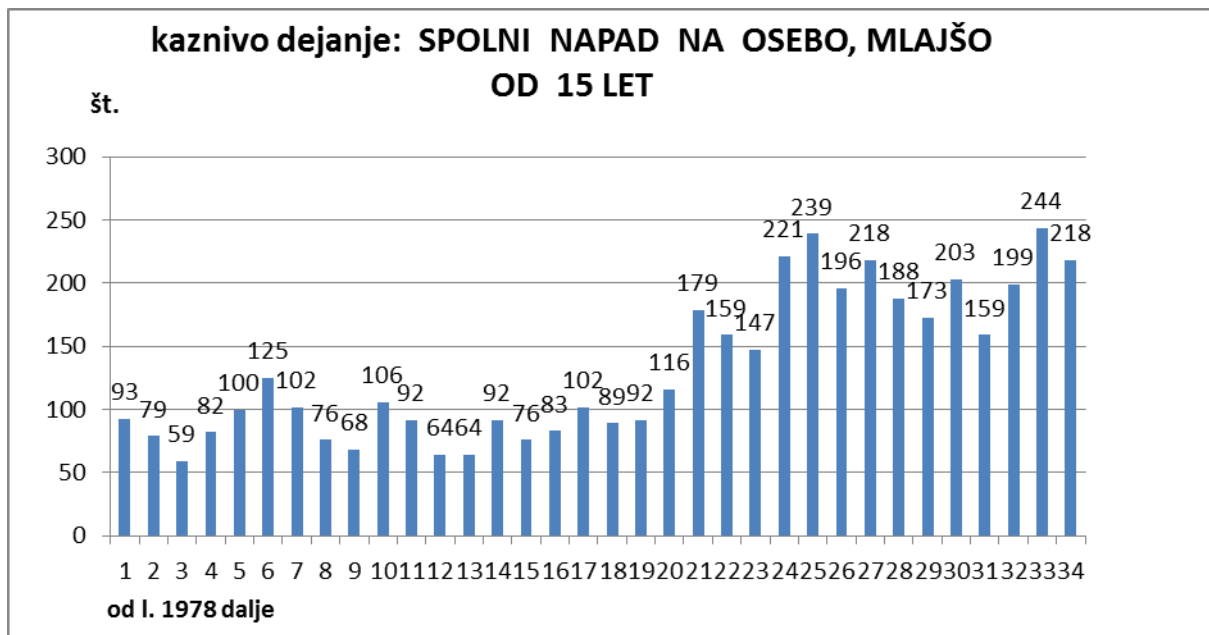
Delovanje Združenja je na voljo uporabnikom vsak dan od 09.00 do 17.00 ure, ob sredah do 19.00 ure, ob petkih do 15.00, na brezplačni številki 080 28 80. , ter plačljivi 01 43 13 341, ter preko mobilne telefonske številke 041 73 78 72 in preko e-maila [spolna.zloraba@siol.net](mailto:spolna.zloraba@siol.net) in [zd.proti.spolnim.zlorabam@volja.net](mailto:zd.proti.spolnim.zlorabam@volja.net), spletna stran [www.spolna-zloraba.si](http://www.spolna-zloraba.si).

## POLITIKA IN CILJI ZDRUŽENJA

Politika in s tem tudi cilji Zdrúženja temeljijo ne samo na zadovoljevanju izkazanih potreb uporabnikov , temveč želimo s svojim delovanjem doprinašati k, ali vplivati na:

- ozaveščanju javnosti o problemih spolnih zlorab otrok in vseh drugih oblik nasilja ter ozaveščanju na možnih preventivnih ravnanjih in ukrepih na tem področju,
- zavedanju, da so različne oblike zlorab in nasilja družbeni problem in da se bo odnos do njih spreminjal le s prevrednotenjem vrednot družbe,
- na spoštovanju otrokovih pravic, človekovih pravic, človekovega dostojanstva,
- da je delovanje vseh, ki se v svojem delu in tudi kot starši soočajo z otroci usmerjeno resnično v največjo korist in varnost otrok,
- udejanjanju pravice vsakega otroka do zaščite in ukrepov, ki krepijo blagostanje otroka in temeljijo na preprečevanju razpada družine, če je to le mogoče, ne glede na vero, socialni razred, kulturo,
- na pravici otrok, da so deležni enake skrbi ne glede na to ali so bili zlorabljeni s strani staršev, skrbnikov, rejnikov ali s strani neznane jim osebe, ali v okviru institucije,
- na pravici otrok do programov za okrevanje, katero jim zagotavlja tudi 39. člen Konvencije o otrokovih pravicah,
- zahtevi, da morajo biti katerikoli postopki v zvezi z otroki in družino izpeljani v čim krajšem času, z čim manj vpletenimi strokovnjaki in na način, da otrok utрпи čim manj škode in čim hitreje okreva,
- večjo pozornost prepoznavanja problemov in razvijanja potrebne pomoči in zaščite tudi otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam, ter odraslim osebam s posebnimi potrebami, še posebej tistim v institucionalnem varstvu,
- prepričanju, da je potrebno takoj in dejansko nuditi vso strokovno pomoč družinam , ki so motivirane za spremembo svojih ravnanj do otrok,
- krepitev zavedanja, da so odrasle preživele žrtve zlorab v otroštvu z razkrivanjem, zločinov, katerih žrtve so bili, neprecenljiva podpora otrokom, da prej spregovorijo o zlorabah, ki jih trpijo in da njihova občutja in trpljenja lažje razumemo,
- da se je potrebno, če je to le možno, izogibati psihiatrizaciji problema posledic spolnih zlorab, žrtvam je treba nuditi podporo in pomoč z vedenjem, da je najpogosteje njihovo »kot nenormalno« vedenje posledica nenormalnih ravnanj nad njimi in izkušenj iz otroštva
- da so žrtve najtežjih nasilnih dejanj, premalo ozaveščene , da jim je država, ki jih z delovanjem svojih institucij ni uspela zaščititi, dolžna izplačati primerne odškodnine, v kolikor ne obstojijo možnosti, da te odškodnine ali ustrezno višino odškodnine dobijo na druge zakonite načine, enako pravico morajo imeti tudi žrtve, v zvezi s katerimi storilec ni bil prepoznani, razkrit,
- pravici žrtev, da se z njihovim problemom na vseh nivojih ukvarjajo osebno primerne osebe, s poudarkom na njihovi rahločutnosti do problema in ustreznim odnosom do žrtev, ter seveda ustrezno strokovno usposobljene,
- upravičenih pričakovanjih, da država pristopa hitreje , ne samo k podpisu relevantnih Konvencij Evrope/ npr. Konvencija o stikih/ , ter k večjemu upoštevanju Priporočil in Direktiv / npr. Direktiva Evropskega parlamenta in sveta o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji/, temveč, da o teh pobudah ali dokumentih, k podpisu nekaterih smo zavezani, tudi časovno pravočasno in ustrezno informira javnost,

## STATISTIKA S PODROČJA , S KATERIM SE ZDRUŽENJE SPECIALIZIRANO UKVARJA



Vir : statistika iz Letnih poročil policije o kriminaliteti

Grafikon predstavlja število razkritih kaznivih dejanj spolnega napada na osebo mlajšo od 15 let od leta 1978 dalje, torej za obdobje 34 let. Razkritost spolnih napadov na otroke je sicer kazala od leta 1993, ko smo se v Sloveniji začeli soočati z novimi znanji in pogledi ter ozaveščanjem o spolnih zlorabah otrok, trend naraščanja. Toda v tem obdobju se je spremenila tudi kazenska zakonodaja in sicer zelo pomembno leta 1999, ko je kaznivo dejanje spolnega napada na osebo mlajšo od 14 let, nadomestilo kaznivo dejanje spolnega napada na osebo mlajšo od 15 let- torej žrtve tovrstnega kaznivega dejanja so bile opredeljene do starosti 15 let!

Navkljub nakazovanju »zaskrbljenosti« zakonodajalca in nekaterih vedno glasnih strokovnjakov, ko gre za razumevanje osumljencev, da se bo število tovrstnih dejanj s takšnim zakonom lahko zelo povečalo, saj naj bi glede na povečano starost na 15 let pogojevalo tudi možne lažne ovadbe, ki bi jih lahko podali mladi v stiski, se to ni zgodilo.

Lahko trdimo celo obratno, število razkritih in torej tudi prijavljenih zlorab je sicer pokazalo trend statističnega naraščanja (povezan predvsem z letom razlike, ki je vključevalo večje število žrtev), toda začelo je tudi zelo nihati in dosegalo vzpone in padce, kar je pogojevala lahko tako pogosto negativna družbena klima, ki je bila podporna ali ne, razkrivanju teh najtežjih zločinov nad otroki, kot tudi kadrovske zmožnosti in usposobljenost različnih institucij in nevladnih organizacij. Glede na vsa nova znanja in s tem zagotovo večjo ozaveščenost in s tem pričakovanje večje prijavljivosti, so nekateri izraziti padci razkritosti teh dejanj zato težko drugače razložljivi. Prej lahko zato govorimo o še vedno prisotnem velikem zanikanju spolnih zlorab otrok, kot o ustrezni odprtosti družbe in institucij do prepoznavne zlorabljenega otroka in s tem ustvarjanja pogojev in možnosti večjega poročanja o zlorabah.

Na prijavljanje sumov spolnih zlorab pomembno vplivajo tudi medijske aktivnosti . Pozitivna medijska sporočila o prijavah na način, da sporočila prijave podpirajo, vedno vplivajo na povečano pripravljenost, tako s strani odraslih, preživelih žrtev spolnih zlorab v otroštvu, kot s strani tistih odraslih, ki hočejo zaščititi otroka.

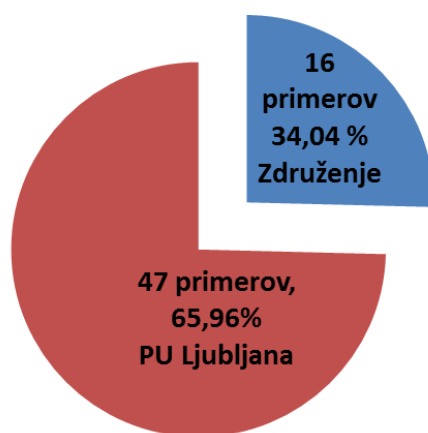
Glede na še posebej občutljivo problematiko spolnih napadov na otroke, želimo ta problem tudi posebej statistično izpostaviti.



V letu 2011, se je zaradi suma spolnega napada na osebo mlajšo od 15 let, obrnilo na Zdrženje skupaj 36 oseb iz območja celotne Slovenije. Te osebe so seveda postale posredno preko nezlorablajočih staršev ali neposredno, kot odrasle preživele žrtve spolnega napada v otroštvu, tekom leta večkratni uporabniki Zdrženja. V Zdrženju smo torej v teh primerih zaznali sume, poročali o njih, informirali , podali ovadbe ali podali predloge za sklic timov v povezavi z najmanj 36 sumi teh kaznivih dejanj. Od tega je bilo v času prihoda na Zdrženje / torej v letu 2011/ žrtev 22 mladoletnih oseb, ter 14 že polnoletnih oseb.

Primerjalno, od celotnega števila evidentiranih kaznivih dejanj spolnih napadov na osebo mlajšo od 15 let , ki se kaže s številom 218 v policijski statistiki za Slovenijo za leto 2011, če vzamemo ta podatek kot eno izmed meril, smo se soočili, gledano v slovenskem merilu z **16,51 % teh dejanj.**

## Spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let glede na območje PU Ljubljana za 2011



Če pa podatek vzporejamo primerjalno z Policijsko upravo Ljubljana (47 primerov kaznivih dejanj- policijska statistika) je **bilo 34,04 % teh uporabnikov z območja Policijske uprave Ljubljana**. Od tega je bilo 8 še mladoletnih oseb, otrok in 8 že polnoletnih oseb.

Vemo pa, da izpostavljeni statistični podatki vsekakor ne predstavljajo realnosti o sporočilih, ki jih v zvezi z zaskrbljenostjo, da je otrok ogrožen z domnevno spolno zlorabo, posredujejo starši ali drugi otroci, ki jih za otroka skrbi in ga želijo zaščititi. Čeravno ni nepomembno, da bi zaradi boljšega prepoznavanja problema, zmogli statistično zbirati in predstaviti tudi takšna sporočila, je seveda najbolj pomembno to, da se vsako sporočilo, še posebej pa sporočilo otroka vzame resnično skrajno resno in se ga v sodelovanju ustreznih služb pretehta kot možno potrebo po zaščiti otroka. Zaščita otroka, mora biti pred vsem, ne oziraje se na to ali bo stekel kazenski postopek ali ne.

Zagotovo pa se v vseh razpoložljivih statističnih podatkih in v zapisu naših izkušenj kaže, da je zločin spolnega napada na otroke najbolj prikrit in zamolčan zločin nad otroci.

Posebno v zadnjem času, se je ponovno, bolj kot v preteklosti, kar nekajkrat krepilo družbeno klimo, ki je bolj naklonjena storilcem, kot žrtvam.

Seveda pa po drugi strani lahko to »razumemo«, saj bolj kot se med žrtvami razkrivajo zlorabe, pri tem tudi zlorabe vedno mlajših otrok, ki o tem, kaj trpijo težko ali sami sploh ne morejo poročati, bolj ko se vrsti število prijav, bolj kot so osumljenci s tem ogroženi, večja kot je paleta kaznivih dejanj, ki zajemajo spolno zlorabo otrok (npr. posedovanje otroške pornografije itd.), večja kot je ozaveščenost, več kot je znanj itd. bolj se krepijo miti, ki ščitijo storilce in »lažna ovadba« je kot eden od klasičnih mitov, vedno znova v ospredju. Spodbujevalci tega mita, podprti z mnenji »strokovnjakov«, še posebej takšnih, ki nimajo znanj o spolnih zlorabah ali pa hočejo biti vsem povšečni, pa takšni miti dobijo še posebno težo.

Še vedno namreč lahko trdimo, da je v naši družbi :

- ♦ prisotna tabuiziranost te problematike,
- ♦ nezadostna občutljivost družbe do tega problema,
- ♦ velika prisotnost zanikanja zlorab, in krepitve mitov o lažnem prijavljanju, kar je poleg pomanjkljive učinkovitosti dokazovanja spolnih napadov in bremen postopkov raziskave , ki slonijo pretežno na otroku, po mnenju uporabnikov eden od razlogov za neprijavljanje zlorab, ko gre za majhne otroke,
- ♦ še vedno nesprejemljiva dolgotrajnost vseh institucionalnih ( policija, CSD, tožilstvo, sodišče ) postopkov,
- ♦ še vedno nezadostna usposobljenost mnogih strokovnjakov na različnih nivojih in v različnih institucijah, kar krepi obstoječe stanje ,
- ♦ slabo partnerstvo med vsemi, ki morajo sodelovati v procesu prepoznavanja in razkrivanja zlorab, kar ne doprinaša k kvalitetnemu razkrivanju in raziskovanju spolnih zlorab ter dobrim praksam zaščite otroka,
- ♦ zelo slaba celostna podpora in pomoč žrtvam otrokom in družinam , ki se soočijo s to tragedijo, pa tudi odraslim preživelim žrtvam spolnih zlorab v otroštvu.

Posebno v zadnjem času, pa je ponovno, bolj kot v preteklosti, prisotno ustvarjanje družbene klime, ki je bolj naklonjena storilcem, kot žrtvam.

Naše prepričanje je, da bolj kot se med žrtvami razkrivajo zlorabe, pri tem tudi zlorabe vedno mlajših otrok, ki o tem, kaj trpijo težko ali sami sploh ne morejo poročati, bolj ko se vrsti število prijav, bolj kot so osumljenci s tem ogroženi, večja kot je paleta kaznivih dejanj , ki zajemajo spolno zlorabo otrok (npr. posedovanje otroške pornografije itd.), večja kot je ozaveščenost , več kot je znanj itd. bolj se krepijo miti, ki ščitijo storilce in »lažna ovadba« je kot eden od klasičnih mitov, vedno znova v ospredju . Spodbujevalci tega mita, podprti tudi z mnenji »strokovnjakov«, še posebej takšnih, ki nimajo znanj o spolnih zlorabah ali pa se z žrtvami v svojem delu sploh ne ukvarjajo , pogosto pa hočejo biti povšečni predvsem tistim, ki imajo moč, pa takšne mite krepijo in s tem dobijo le-ti še posebno težo.

Borba z ozaveščanjem o spolnih zlorabah in ozaveščanjem o nujnosti znanj s tega področja s strani vseh, ki prihajajo v stik z otroci, predvsem pa podpora žrtvam je med drugim tudi sestavni del našega **Predloga za Evropski dan boja proti spolnim zlorabam otrok**. Prve stike in poti za realizacijo tega predloga smo začeli že oktobra leta 2010, leta 2011 smo intenzivno pridobivali mnenja vseh ustreznih institucij in nekaterih »politik« v Sloveniji, dne **12.03.2012 pa so Evropske poslanke Tanja Fajon, Roberta Angelilli in Cecilia Wikstrom s pisno izjavo predlagale Evropskemu parlamentu, da določi 13. december za Evropski dan boja proti spolni zlorabi otrok**. Podpise evropskih poslancev bodo zbirale do 14.06.2012.

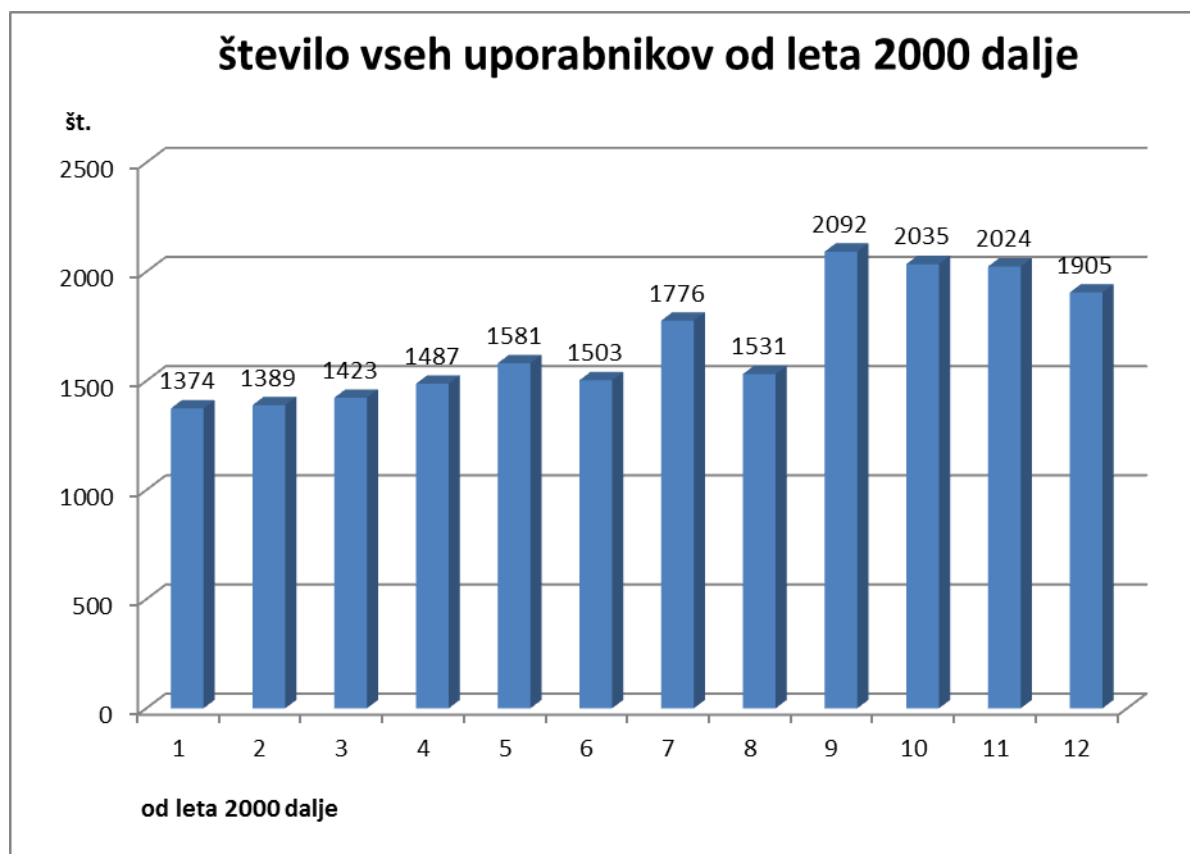
Problem spolnih zlorab predstavlja v vseh družbah tematiko, katera je ponekod bolj ponekod manj tabuizirana. Zato nas ne čudi, da se šele v letu 2011/12, zavzemamo kot prvi v Evropi za imenovanje Evropskega dneva boja proti spolnim zlorabam otrok. Prav tako nas zato ne preseneča dejstvo, da je bila pozornost bolj namenjena predlagateljem »Evropskega dneva sladoleda« (ki menda zelo pozitivno vpliva na zdravje ?!), medtem ko so poslanke za angažiranje na izpostavljeni problematiki, pridobile zgolj 138 podpisov. Toda ne bomo obupali in eno od sporočil Sveta Evrope je, da bo naš predlog izpostavljen v Strategiji Sveta Evrope v zvezi z pravicami otrok za čas od 2012-2015.

Resnično upamo na uspeh!

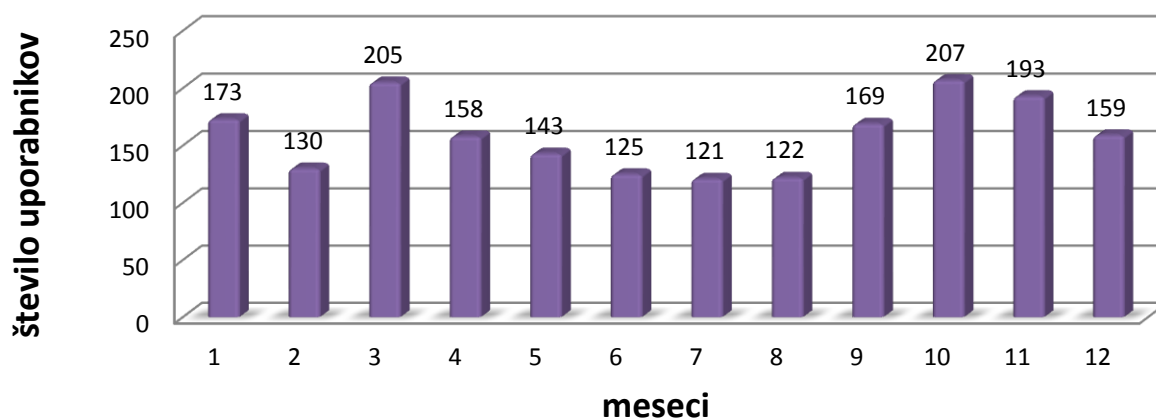


## STATISTIKA ZDRUŽENJA

Statistični kazalci za zadnjih 12 let, ki predstavljajo skupno število uporabnikov Zdrženja po posameznih letih, kažejo kar rahlo primerljivo podobo trenda gibanja z številom razkritih spolnih zlorab otrok v državi. Čeravno grafikon uporabnikov ne kaže zgolj uporabnike, ki bi jih lahko povezovali samo s spolnimi zlorabami otrok, nas ta pokazatelj kljub temu krepi v prepričanju, da se na nas obračajo mnogi uporabniki v trenutkih svojih najtežjih stisk, kar med drugim nasiljem zagotovo najbolj izpostavlja sume ali zaskrbljenosti o sumih spolne zlorabe, in v teh trenutkih deluje, da najbolj potrebujejo pomoč in podporo. Tudi telefonski klici z vprašanji različnih institucij ali je njihova zaskrbljenost v povezavi z spolno zlorabo otroka upravičena ali ne, kažejo na njihovo negotovost in stisko pred tem, da bi o svoji zaskrbljenosti obvestili institucije, ki so odgovorne za zaščito otroka, čeravno bi lahko upravičeno pričakovali od teh institucij, da bi z multidisciplinarnim timom lažje ocenile, da je otrok potreben zaščite. **Toda očitno medsebojno partnerstvo še ne deluje ustrezno in vse institucije se ne vidijo kot partnerji. Menimo, da pogosto v tej vrzeli nevzpostavljenih partnerskih odnosov, temveč delovanja zgolj v formalnih odnosih sodelovanja, ponikne ne malo število trpečih otrok.**



## Število vseh uporabnikov, ki so vključeni v program v letu 2011; skupaj 1905



V nasprotju z sporočili, ki krepijo mite o »lažnih prijavih« iz našega dela in prakse lahko trdimo, da ravno npr. matere, ki prihajajo v Združenje, ne prihajajo s sporočili »moj otrok je žrtev spolne zlorabe«, temveč z upanjem, da je njihova zaskrbljenost nepotrebna in v veri, da se to njenemu otroku ni zgodilo; » rada bi se pozanimala, čeravno ne verjamem, da je to možno, toda ali me lahko skrbi, da je morda moj otrok žrtev spolne zlorabe?«.

S podobnimi potrebami, cilji, prihajajo v naše Združenje tudi odrasle, preživele žrtve spolnih zlorab v otroštvu (pri katerih je glede na njihovo starost, pravica do kazenskega pregona storilca najpogosteje že zastarala), katere mnogokrat začnejo pogovor tako; » ne vem, kaj se dogaja z mano, toda nekaj moram razčistiti, pri tem pa so moji spomini zelo slabi- toda včasih imam občutek, da sem bila v otroštvu žrtev spolne zlorabe« ali » ne zmorem več, mislila sem, da je vse že za mano, pa očitno ni, imam težave in morda se katere povezujejo z zlorabo, ki sem jo preživela kot otrok!«.

Tudi žrtve drugih oblik nasilja od nasilja v družini in odrasle žrtve različnih oblik spolnega nasilja, najpogosteje minimalizirajo dejanja, katera trpijo ali so jih utrpeli.

Seveda pa so uporabniki Združenja tudi nezlorablajoči starši zlorabljenih otrok, ki potrebujejo podporo in pomoč za razumevanje ravnanj in vedenj otroka ter vedenj in izkušenj za ustrezno ravnanje s tako ranjenim otrokom.

Prav tako del uporabnikov išče odgovore in pomoč ter podporo, ko gre za, s strani institucij, določene stike otrok z še domnevnim osumljencem zlorabe.

Med uporabniki, v smislu skupnih »razmišljanj« o posameznem problemu, so tudi strokovni delavci v institucijah, ki se ukvarjajo z otroci (šole, vrtci, zdravstvo) ali tistih, kjer pogosteje prihajajo v stik z otroci. Vprašanja ali je njihova zaskrbljenost v povezavi z spolno zlorabo določenega otroka upravičena ali ne, kažejo na njihovo negotovost in stisko pred tem, da bi o svoji zaskrbljenosti obvestili institucije, ki so odgovorne za zaščito otroka. Zavira jih zelo prisoten »strah« pred očitki o neupravičeni prijavi, o nestrokovni presoji, o videnju nečesa kar ni, o ukrepanju domnevnih osumljencev itd. Sami smo prepričani, da bi se z metodo

multidisciplinarnega tima lažje in strokovneje razrešile mnoge dileme o potrebi po zaščiti otroka. **Toda očitno medsebojno partnerstvo še ne deluje dovolj ustrezno in vse institucije se ne vidijo kot partnerji. Žal pa v vrzeli tega primanjkljaja, ponikne ne malo število trpečih otrok.**

Na nas se obrnejo tudi Centri za socialno delo ali pa k nam napotijo uporabnike.

Moških uporabnikov je majhen delež, njihovi klici pa so se nanašali na njihovo zlorabo v otroštvu, v parih primerih so očetje izpostavljali neustrezno ravnanje mater z otroci in v dveh primerih izražali svoje sume o spolni zlorabi njihovega otroka v novi partnerski zvezi bivše partnerke.

V letu 2012 se tudi v okviru Združenja pogosteje soočamo s klici odraslih, ki so prepričani, da je njihov otrok žrtev spolne zlorabe, ki ga želijo zaščititi in kličejo za pridobivanje informacij, ki jim bodo pomagale pri zaščiti otroka in pri pomoči in podpori otroku. Nikakor pa se niso pripravljali identificirati ali iti na pot prijave. Njihovo sporočilo je, da »z prijavo ne bom otroka izpostavljala«, da »spremljamo po medijih, kaj se dogaja, tako ali tako nihče ni kaznovan«, ali »na koncu bodo rekli, da to ni res«, itd.

V enem primeru je anonimna mati prepustila odločitev o prijavi 12 – letnemu fantku, ki se seveda za to »ni odločil«.

V enem primeru je anonimna babica 3 letnega vnuka povedala, da ji je mati otroka, njena hči povedala, da ji je sin povedal, da sta z dedijem »pimpije gledala«, ter da je kot odgovor na to, kaj ti je dedi še delal, triletnik dal roko na predel spolovila, na oblečene hlače. Mati otroka je o tem povprašala dedka, ki je začel jokati in je rekel, da mu je žal. Dedku verjamejo, zanima jih samo, kako sedaj ravnati z otrokom.

Tudi v primeru 7 letne deklice, se je mati, ki je sumila, da jo z otipavanjem zlorablja dedek, po moževi strani odločila, da bo otroka sama zaščitila tako, da ga ne bo več puščala k dedku.

Kar nekaj primerov bi še lahko našteali, kjer so se klicalci iz že zgoraj navedenih razlogov odločali, da se ne bodo identificirali in tudi ne naredili potrebne poti prijave. To ne kaže samo na to, da obstoji problem zaupanja v institucije, temveč tudi na zelo nizek nivo vedenj o značilnih ravnanjih osumljencev in o tem, da edino s prijavo dejansko lahko zaščitimo otroka.

Med klicalci v letu 2011 beležimo le 11 primerov klicincev, ki se niso želeli identificirati. Pogosto so lahko telefonski pogovori z uporabniki daljši ravno v primerih, ko, zasledujoč korist otroka, klicalec-ko v telefonskem pogovoru spodbujamo, jo ozaveščamo in ji vlivamo zaupanje, da **je ravno razkritje tisto, ki ji bo pomagalo k okrevanju oz. da zaščita otroka, ki bo zelo otežena ali celo ne bo možna, v kolikor se zloraba ne razkrije.** Ta del delovanja zahteva resnično strokovna znanja in veliko empatije, zato nas, navkljub temu, da smo zaskrbljeni tudi za otroke v teh 11 primerih, krepi občutek, da smo svoje delo na telefonu dobro opravljali.

V celotnem letu smo se soočili z 1 primerom »lažne ovadbe«, pa tudi v tem primeru nismo gotovi ali je to resnično lažna ovadba ali način izmika institucionalni obravnavi. Ko se je mater, ki je izpostavljala sum zlorabe nad otrokom s strani babice seznanilo, da bomo o primeru, z zaprosilom za sklic multidisciplinarnega tima, seznanili pristojni Center za socialno delo je podala izjavo, da se je o tem zlagala, obenem pa je nas je o njeni novi »ugotovitvi, da so njeni strahovi nerealni in neresnični in tako ona, kot drugi njeni bližnji živijo povsem normalno in zdravo življenje« zanimivo, pisno seznanil njen odvetnik.

Uporabnikom smo vedno na voljo z naslednjimi oblikami naše podpore in pomoči :

- Brezplačni telefon za pomoč,
- Osebni pogovori
- Individualno svetovanje
- Zagovorništvo
- Samopomočne skupine
- Izobraževanja,
- preventivni programi,
- ter druge oblike podpore in pomoči



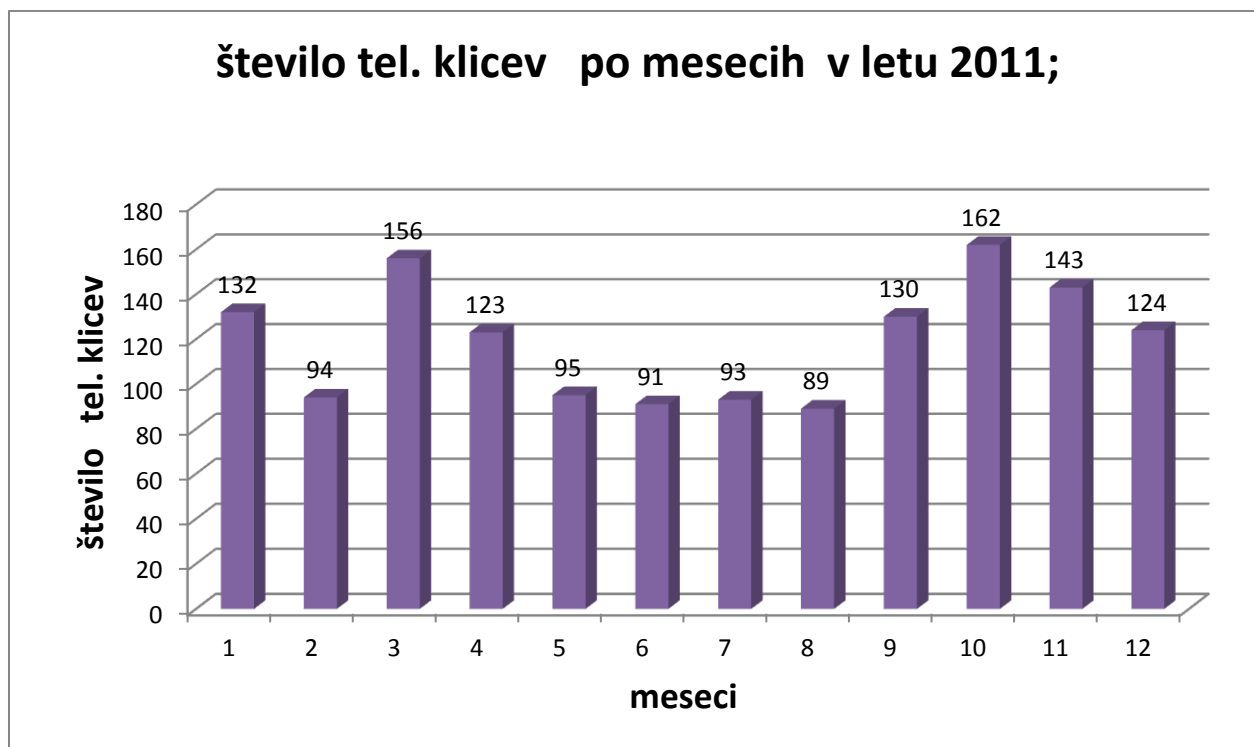
#### **BREZPLAČNI TELEFON ZA POMOČ 080 28 80**

**Je pogosto prvi stik uporabnikov z našim Združenjem.** Zagotavlja jim odziv na njihove klice, prvo psihosocialno pomoč in podporo, aktivno poslušanje, empatijo, podporo pri definiranju in iskanju rešitev problema, strokovno podporo in pomoč v zvezi z vsemi vprašanji, ki zadevajo vse oblike zlorab otrok in vseh oblik nasilja nad odraslimi vključno z informacijami o prijavljanju, postopkih v zvezi s tem (postopki policije, tožilstva, sodišča), postopkih za zaščito otrok na CSD in drugih različnih postopkih, kot npr. na družinskem sodišču, kazenskih postopkih, uporaba izvedeništva, itd. kateri so pogosti spremljevalec tako tistega, ki želi zaščititi otroka, kot tudi odraslih žrtev različnih oblik nasilja. Še posebej pa

bi izpostavili, da se uporabniki obračajo preko telefona na Združenje tudi za preverjanje spoštovanja njihovih človekovih in posebej tudi otrokovih pravic tekom različnih postopkov.

Prav tako se preko telefona dobi informacije o vseh drugih programih Združenja in možnostih vključevanja uporabnikov v te programe (osebni pogovori, individualna svetovanja, zagovorništvo, samopomočne skupine, izobraževanja itd.) ter možnost naročanja.

GSM telefon Združenja pa je vedno tudi na voljo za pomoč, oporo in podporo v trenutkih stisk in na poti okrevanja za odrasle, preživele žrtve spolnih zlorab v otroštvu, seveda pa tudi za ostale uporabnike Združenja.



V letu 2011 smo imeli skupno 1432 telefonskih klicev.

Gostitev klicev je razvidna iz grafikona. Prednjačijo meseci v začetku leta ter spomladanski meseci, ponovno pa se število klicev in s tem iskalcev pomoči in podpore poveča v jesenskih mesecih in proti koncu leta.

Tako kot vsa leta tudi v letu 2011 nismo imeli problemov s klici oz. klicanci, ki bi kazali na zlorabo te brezplačne tel. številke 080 28 80 s klicanjem »kar tako« - zaradi dolgega časa, z načinom opolzkih klicev ali kot se nekatere oblike tovrstnih klicev tudi poimenujejo, s »tihimi klici, pravzaprav tihimi klicanci«. V letu 2011 smo zabeležili le 11 takšnih klicev. Vedno bolj smo prepričani v to, da že samo ime Združenje proti spolnemu zlorabljanju opredeljuje vso resnost problematike, katere se očitno zavedajo tudi morebitni zlonamerni ali v druge svoje »potrebe« usmerjeni klicanci.

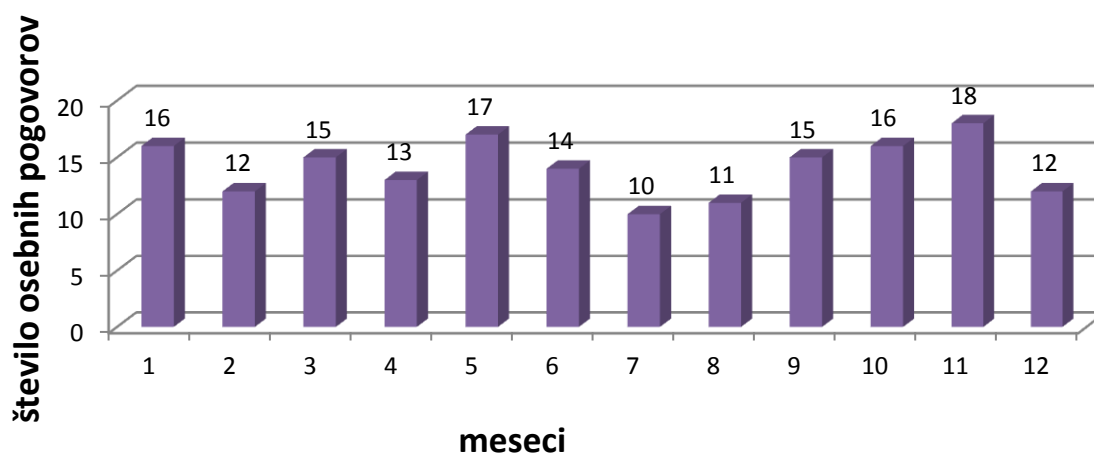
## OSEBNI POGOVORI

**gre torej za osebni stik na Združenju**, ki uporabnikom omogoča lažje definiranje problemov in iznašanje njegovih občutkov, ter jasnejšo opredelitev, kaj pričakuje s podporo ali pomočjo Združenja. To je tudi osnova načrtovanje nadaljnjih oblik pomoči in podpore.

Najpogosteje ima odločitev za osebne pogovore osnovo v:

- potrebi uporabnikov, po podpori za to, da sploh spregovorijo o problemu, ter opremljeni z informacijami dobijo moč za njegovo nadaljnje reševanje.
- zaskrbljenosti uporabnikov, ko gre za lastne otroke ali otroke, s katerimi se poklicno srečujejo, da s svojimi morda prehitrimi sklepi ali sumi, ne bi nehote prehitro osumili ali škodovali domnevnim napadalcu-i na otroka,
- v jasnih sumih, da je otrok lahko žrtev spolne zlorabe ali druge oblike zlorab,
- v iskanju poti, pomoči in osebne podpore za razkritje oziroma prijavo zlorabe ali drugih oblik nasilja, (nasilja v družini, posilstva, spolnega nadlegovanja, kršitve spolne nedotakljivosti z zlorabami položaja itd. )
- iskanju informacij in podpore ter pomoči, ko gre za zagotavljanje varnosti otroka oz. njegovi zaščiti pred nadaljnjim zlorabljanjem,
- pomoči in podpori travmatiziranemu nezlorablajočemu staršu, kateremu se je ob razkritju zlorabe » zrušil svet«, uničila njegova samopodoba kot človeka, najpogosteje kot matere, kot partnerke, kot spolne partnerke itd.
- potrebi uporabnikov, da kot odrasli prvič spregovorijo o spolni zlorabi, ki so jo sami trpeli kot otroci,
- v potrebi uporabnikov, da se zaradi vseh posledic zlorabe, ki jim kroji kvaliteto življenja, obremenjuje partnerske odnose, vpliva na njihovo zdravstveno stanje in celo pogojujejo njihovo socialno izključenost, soočijo z dejstvi svojega zlorabljenega otroštva, in poiščejo za njih ustrezne poti okrevanja,

## število osebnih pogovorov po mesecih v letu 2011



- V letu 2011 smo izvedli skupaj 196 osebnih pogovorov z uporabniki.

### ZAGOVORNIŠTVO

Za odrasle preživele žrtve spolnih zlorab v otroštvu in žrtve drugih dejanj nasilja, ter preko staršev otrok zagovorništvo za otroke, predstavlja usmerjeno informiranje, pomoč, podporo in praktično pomoč pri vseh postopkih in v vseh fazah postopkov, s katerimi se soočajo uporabniki pri razkrivanju zlorabe in nasilja (npr. napotitve, prijave, ovadbe, pritožbe, podpora na poti od prijave do zaključenega sodnega postopka, osebno spremljanje itd.). Seveda pa so uporabniki seznanjeni tudi o njihovih in otrokovih pravicah v vseh postopkih, ter o vseh drugih zakonodajnih in drugih možnostih, ki jih lahko koristijo.

Uporabniki dobijo tudi jasne informacije tako o vlogi in kompetencah policije ter o policijskih postopkih. Seznanjeni so z vlogo tožilcev, kot o njihovih kompetencah in postopkih, vse v povezavi z prijavo suma kaznivega dejanja. Seznanjeni pa so tudi o vseh njihovih pravicah v teh postopkih in o pravicah ter položaju otroka.

Uporabniki dobijo informacije, ki jih okrepijo za premagovanje vseh postopkov, jih seznanijo z možnimi izbirami, predvsem pa jih, ko gre za otroka, opremijo za njegovo čim hitrejšo zaščito. Najbolj pomemben del zagovorništva, ki se nanaša na otroke pa je tako za uporabnika, kot tudi za Združenje, v sodelovanju s pristojnimi Centri za socialno delo kvalitetna in takojšnja zaščita otroka, ter seveda zagotovitev njegove varnosti.

Združenje tem ciljem sledi tudi s predlogi za sklic multidisciplinarnega tima, ki ga pošlje Centru za socialno delo in na katerem na željo uporabnikov tudi sodeluje.

Uporabniki dobijo vse informacije o » sistemu zaščite otroka«, odgovornosti Centrov za socialno delo, o njihovi vlogi v tem, o njihovi odgovornosti v zvezi s tem ter o oblikah in načinu ter zakonskih obveznostih sodelovanja z drugimi institucijami za zaščito otroka.

Pri vsem tem je seveda Združenje, s ciljem tako zaščite otroka, kot podpore nezlorablajočim, v začetni fazi tudi travmatiziranim staršem, le-tem vedno na voljo tudi z osebno oporo in podporo pri stiku z vsemi institucijami.

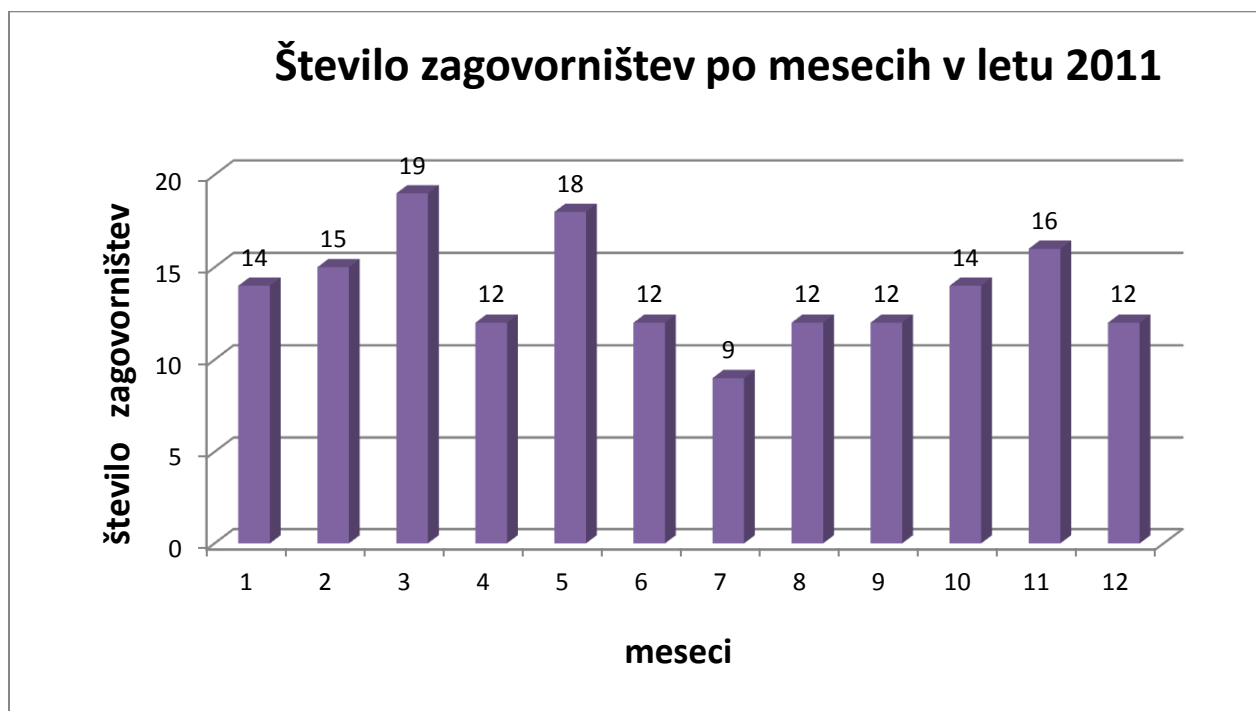
V sodelovanju s starši spremljamo in staršem nudimo pomoč in oporo tudi pri razdelavi eventuelnih problemov, ki se pokažejo pri izvajanju stikov pod nadzorom ali pri poteku rednih stikov otrok z enim od staršev, če le-ta izkaže v zvezi s tem svojo utemeljeno zaskrbljenost.

Zato uporabnikom stojimo ob strani pri njihovem informiranju družinskega sodišča v vseh primerih, kjer se zastavlja vprašanje ali so vsa dogajanja v povezavi z otrokom in stiki, res v največjo korist otroka.

Skupaj z uporabniki delujemo tudi na prepoznavanju kvalitete stikov in v kolikor je potrebno na pomoči in podpori uporabnikom, da so stiki z vsakim od staršev, s katerim je otrok ločen od skupnega družinskega življenja, kvalitetni.

Odrasle preživele žrtve spolnega napada v otroštvu pa zaradi njihovih potreb na poti okrevanja, pogosto v okviru zagovorništva v sodelovanju in s pomočjo Združenja, pripravijo tudi ovadbo zoper osumljenca, čeravno vedo, da je dejanje že zastaralo. Toda za njih to predstavlja »javno obelodanitev« zlorabe, katero so trpeli in mnogim preživelim žrtvam je to pomemben segment na poti okrevanja.

**Skupno smo v letu 2011 z zagovorništvom pomagali 165 uporabnikom.**





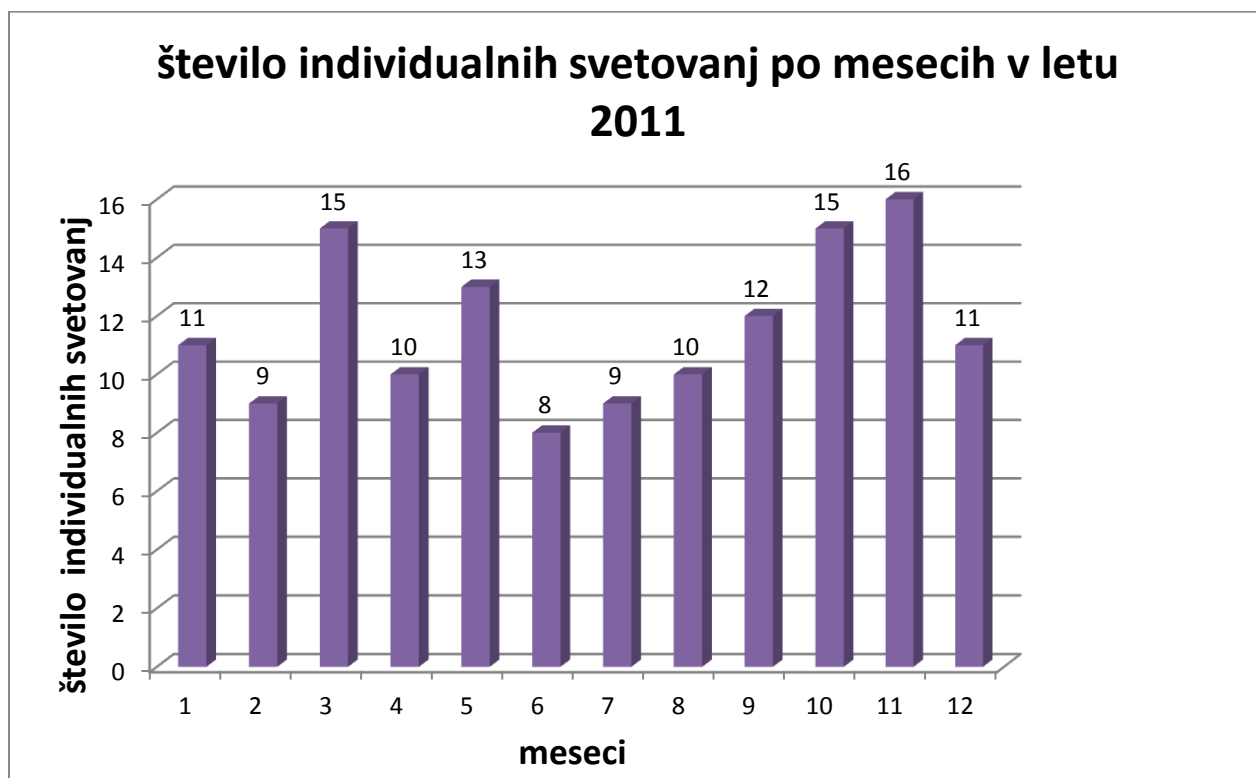
## INDIVIDUALNA SVETOVANJA

so pogosto uporabljena oblika našega dela, saj so problemi, s katerimi se na nas obračajo uporabnik-ce takšne narave, da so za njih večkratna individualna svetovanja tisti izbor, ki pogosto najbolj zadovoljuje njihove potrebe.

V okviru načrtov svetovanj, pripravljenih skupaj z uporabniki, se sledi potrebam uporabnikov in njihovim ciljem. Zato v okviru individualnih svetovanj, uporabniki v sodelovanju s svetovalko in na osnovi definiranega problema izdelajo načrt svetovanja, z jasno zastavljenimi cilji. Načrt mora biti prilagojen seveda potrebi uporabnika-ce in za njega-njo sprejemljiv tako po vsebini, kot po "tainingu korakov", ki vodijo k poti okrevanja in seveda tudi morda potrebnih ali možnih vključevanj dodatnih metod za doseg cilja.

Seveda pa se s ciljem doseganja zastavljenih ciljev pripravi tudi psihosocialna ocena položaja uporabnice ter njenih »moči«, iz česar je treba izhajati za doseganje optimalne aktivnosti uporabnice pri realizacijah, doseganjih zastavljenih ciljev.

**V letu 2011 je bilo skupno 139 individualnih svetovanj.**



Uporabniki vedno lahko uporabijo individualno svetovanje v dogovorjenem terminu tudi izven rednega delovnega časa Združenja. Najpogosteje so individualna svetovanja izvedena 6x do 8x po 1.30 h .

## **SAMOPOMOČNE SKUPINE**

- ▶ skupina za samopomoč za odrasle, preživele žrtve spolnih zlorab v otroštvu,
- ▶ skupina za samopomoč za mlade od 14 do 21 leta ter
- ▶ skupina za samopomoč, podporo in pomoč članom družine.

### **SAMOPOMOČNA SKUPINA ZA ODRASLE PREŽIVELE ŽRTEV SPOLNIH ZLORAB V OTROŠTVU**

Skupine združujejo ljudi z enakimi ali podobnimi problemi, s ciljem pomoči in samopomoči , ter so del poti v okrevanje. S sodelovanjem v skupini, uporabniki

- podelijo svoje izkušnje s tistimi, za katere vedo, da jih lahko razumejo,
- odprto funkcionirajo v za njih varnem prostoru,
- skupina za njih predstavlja čustveno oporo,
- v takšnih skupinah se lažje soočajo s problemom, tako zlorabe, kot problemi, ki jih zloraba nosi s seboj,
- podelijo izkušnje,
- iščejo in dobijo podporo za svoje odločitve,
- ob prepoznavanju, da so bili žrtve zločina, z enako, značilno dinamiko, ki je pri vsakomur pustil zelo podobne, primerljive posledice, v sodelovanju in ob podpori članov skupine pridobivajo samozavest, zaupanje, moč, nadzor nad lastnim življenjem, samospoštovanje, identiteto.

V evalvacijskih vprašalnikih so npr. kot najpogostejša občutja, ki so jih obremenjevala ob odločitvi za prihod v skupino uporabnice opredelile: izgubljenost, histerija, nemoč, jeza, žalost, skrajna stiska, strah, sram, strah, da mi drugi ne bodo verjeli, občutek nelagodja, jeza na samo sebe, strah pred tem kaj bo odprtje te težave prineslo s seboj, neopredeljena jeza, strah pred omalovaževanjem, strah pred kritiko, strah pred zaupanjem svojih najbolj intimnih misli neznanim osebam, tesnoba idr.

Najpogostejši odgovori o tem, kaj med drugim » nosite pomembnega za vas iz skupine« pa : v skupini sem se naučila, da si ne smem misliti , da je moja težava manjša, kot težava drugih, ker je vsaka zloraba huda, obiskovanje skupine mi je dalo orodje in način za spoprijemanje z občutki, sedaj imam okvir, kako se z zadevo spoprijeti , odločitev za pogovor z možem, končno so mi verjeli, skupina mi je dala pogum, da sem storilca po 35 letih ovdala, eno veliko olajšanje, da sem o tem problemu lahko odkrito in brez sramu govorila, občutke, da nisem sama, govoriti-nekaj, kar se mi je zdelo prej nemogoče, se je zgodilo, prihajala sem v varen prostor in se družila z osebami, kjer nisem čutila obsojanja, skupina mi je bila v veliko oporo, učila sem se in si dovolila izražati svoja čustva, počutim se močnejšo, skupina je bila pribežališče, kraj razumevanja in sprejetosti, potrjevanje, sem bolj samozavestna, zadoščenje, da mi nekdo brezpogojno verjame, počutim se bolje, sem pogumnejša, bolj zaupam, stojim bolj trdno na tleh;

V zadnjih letih število članov skupin narašča, povprečno število uporabnikov/ic je po 9 v eni skupini. Skupine delujejo od septembra do junija meseca. Sestajajo se na 14 dni po 1,5 ure.

## SKUPINA ZA POMOČ IN PODORO ČLANOM DRUŽIN

je namenjena nezlorablajočim družinskim članom in drugim ki so se soočili z zlorabo in so pripravljeni otroka zaščititi. Sestajajo se 1x mesečno po 2 uri. V skupini poleg čustvene opore uporabnice pridobivajo informacije, vedenja o zlorabah, moč, podporo pri soočenju s posledicami zlorabljenega otroka, podporo za premagovanje problemov otroka v okolju itd. in neprecenljivo izmenjavo izkušenj. Predvsem pa je skupina za starše namenjena podelitvi izkušenj, kako ravnati z zlorabljenim otrokom po zlorabi, da je to v njegovo največjo korist.

V letu 2011 je skupina še posebej izpostavila problem »lažnih ovadb«, kot pogoste tematike, medijev. Pri tem so mediji nemalokrat nestrokovni in z nekritičnim pristopom izpostavljajo to problematiko kot bistveno v okviru prepoznavanja in razkrivanja spolnih napadov na otroke. Osumljenci so bili v različnih medijih kar večkrat podprti že s tem, da jim je bila dana prilika, da so v medijih lahko govorili o podrobnostih očitane jim spolne zlorabe, ki da je posledica lažne ovadbe in s tem stigmatizirali prepoznane žrtve. Po drugi strani pa že skoraj 15 letno dekle ni smelo govoriti o svoji izkušnji, kot se bojijo o svojih izkušnjah v zvezi z sumi spolne zlorabe otrok bojijo govoriti nezlorablajoče matere, katerim se da vedeti, da bi bilo obračanje na medije »zloraba otroka«.

Matere so se zato izpostavile in skupina mater je z osebnim obiskom, pogovorom in izročeni pisnimi pripombami med drugim tudi o zelo prisotnem problemu zanikanja zlorab seznanila v mesecu marcu in aprilu 2011, med drugimi tudi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Urad za enake možnosti.

Med najpomembnejšimi, so uporabnice izpostavile na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, kot najširše kompetentnem ministrstvu, ko gre za zaščito spolno zlorabljenih otrok, naslednje probleme:

- prepogosto matere čutijo s strani strokovnih oseb **dvome, ko prijavljajo sume spolne zlorabe otroka**, in izjava psihologinje »saj vem, da je hudo za mamó, če je to res, še bolj hudo pa je za njega, če je to samo stvar prevelike domišljije« veliko pove o tem,
- to pogojuje ustvarjanje klime, ki jo matere ne čutijo kot klimo, v kateri bi doživljale resnično angažiranost vseh za zaščito otroka, temveč bolj kot klimo tehtanja upravičenosti materinih pričakovanj, kar pa je pogosto pogojeno še z tehtanjem moči vseh udeleženih v postopku zaščite otroka, če gre za sum zlorabe v družini,
- zelo prisotno potrebo po jasnih protokolih o ravnanju CSD-jev, ko gre za ogroženega otroka oz. sume spolne zlorabe pri otroku, saj Zakon o preprečevanju nasilja v družini glede na to, da damo lahko najboljše profesionalne odgovore o ogroženosti otroka zgolj v multidisciplinarnem sodelovanju, govori o tem, da se pri CSD-ju »**ustanovi multidisciplinarni tim**« za obravnavo nasilja v družini. Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju CSD, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini pa prepušča odločitev o tem, **ali se bo tim oblikoval ali ne, samostojni presoji strokovnega delavca CSD**, ki je nosilec primera. To je prva in osnovna priložnost, za neenakovredno obravnavo posameznih primerov ogroženosti otrok, ki pa se nadaljuje tudi na osnovi neinformiranosti staršev o tem, v kolikšnem času naj bi CSD sklical tim, kakšne so pri tem njihove pravice in pravice otrok, kakšne so pravice nezlorablajočega ali zlorablajočega starša v okviru timskega dela, kakšne so možnosti pritožbenih postopkov v tem okviru, protokoliranje timskega dela, zapisniki, snemanje itd./ teža, oz. zavezanost vseh do sprejetih zaključkov timskega, kaj ti zaključki predstavljajo v nadaljnjih postopkih za zaščito otroka (npr. tudi pri sodnih postopkih za stike z otrokom), še posebej ko ne gre za sume kaznivega dejanja nad otrokom, torej tudi jasna opredelitev socialne preiskave, kje lahko

zainteresirani uporabniki pregledajo vsa zapisana pravila, itd. Veliko neznank in neopredeljenih dolžnosti strokovnih služb, ki ne samo da predstavljajo kršenje pravic uporabnikov, temveč so velika ovira tudi za strokovnjake na CSD-jih. Sedaj se nekateri CSD-ji, da vsaj delno podprejo svoje delavce z jasnimi pravili in s tem tudi s prevzemanjem odgovornosti, opremljajo s svojimi internimi pravili, s oblikovanjem svoje prakse, ki je bila uspešna, z vero v svoje najkorektnije in najbolj strokovno delo. Tako imamo namesti sklicev multidisciplinarnih timov sklice »konkretnih timov«, »posvetovalnih timov«, »povabil na svetovalne razgovore« itd. Z mnenjem MDDSZ, ki tolmači, da so pravila jasno opredeljena v pravilnikih in še jasneje strokovno razdelana v Biltenu Skupnosti CSD Slovenije *Kaljenja*, dec. 2010, št.10/, ki izhaja občasno, seveda ne soglašamo. To pravzaprav potrjuje naša razmišljanja. Menimo, da je jasno, da Kaljenja, ne morejo predstavljati »pravil delovanja«, so lahko dodatni strokovni pripomoček, za katerega Skupnost CSD tudi ne more pričakovati, da ga bodo uporabniki z naročilnicami oz. osebnimi naročili, naročali za informiranje o strokovnih usmeritvah, ki formalno nimajo teže, in na katere se predvsem ne morejo sklicevati, ter za ta gradiva plačevali 15 EUR. Torej plačevati za tisto, do česar imajo pravico, gre za pravico do obveščeniosti, na za njih brezplačen način. V ta namen pričakujemo tudi, da bi MDDSZ ob pripravi »protokolov«le-te tudi javno objavi oz. jih na CSD-jih ustrezno dal na razpolago uporabnikom.

Jasna pa so pravila in postopki v pravilnikih; Pravilniku o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode, Pravilniku o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju preprečevanja nasilja v družini, ter v Pravilniku o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti.

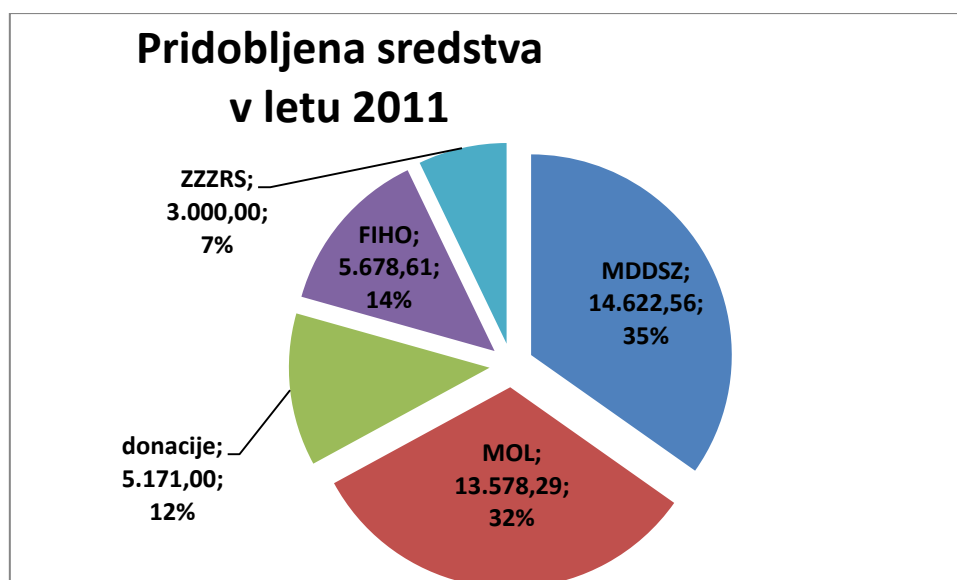
- Izvajanje stikov pod nadzorom ( edino o tej točki izpostavljene problematike je MDDSZ s svojim dopisom št. 01700-4/2006/351, zadeva: *Priporočila glede izvajanja stikov pod nadzorom*, seznanilo vse CSD v Sloveniji dne 30.03.2011.)
- Priprave otrok na stike (veseli smo, da je to tematiko opredelil sicer za sedaj nesprejeti Družinski zakonik, za katerega pa verjamemo, da bo to temo ob morebitnem novem sprejemanju upošteval)
- Zagovorništvo otrok (Matere so ocenile, da se je ta prepotreben institut, katerega bi otroci potrebovali tudi npr. v primerih timskih obravnav npr. ogroženosti otroka, v šolah, ko gre za problem nasilja nad otroci, tudi pri problematiki izvajanja stikov, itd. pri nas v praksi postal zgolj enostranski projekt v okviru Urada varuha človekovih pravic, čeravno je zagovorništvo otrok lahko uspešno tudi v nevladnih organizacijah. Specializirani odvetniki pa bi morali biti otrokom bolj na razpolago, kjer gre in je, za navzkrižja interesov otroka in staršev ali enega od staršev, resnično ugotovljena. Z postavljanjem zagovornikov brez jasnih utemeljitev, da je starš ravnal v nasprotju s koristmi otroka, je lahko zagovorništvo nadaljevanje predhodnih mnenj in odločitev CSD-jev. Konkretni primeri so nas naredili pozorne na to, da so CSD-ji v teh primerih lahko tudi v nekakšni »podrejeni« vlogi v primerjavi z močjo Urada varuha človekovih pravic, čeprav iz odločb CSD-jev o Skrbnikih za poseben primer izhaja, da sledijo svojim že predhodnim ciljem v zvezi z otroki in jim je moč Urada v tem smislu potrebna.)

Ostala sporočila staršev-uporabnikov, ki so jih iznesli v evalvacijskih vprašalnikih, pa so zajeta v »problemih in pričakovanjih, ki jih uporabniki Združenja najpogosteje izpostavljajo«.

## SKUPINA ZA MLADE

začne delovati na osnovi najprej izraženih potreb staršev otrok in nato s pripravljenostjo otrok, da v njej sodelujejo in se pogovarjajo o problemih, ki jih zadevajo. Skupina se ne usmerja samo na problematiko spolnih zlorab, čeprav so uporabniki vsi žrtve spolne zlorabe. Otroci sami izpostavijo probleme, o katerih bi se radi pogovarjali in skozi prizmo te problematike se v tematiko skupine vpleta tudi pogovore o določenih vprašanjih, ki jih najpogosteje izpostavljajo le žrtve ( npr. občutki krivde pri žrtvi, se pogosto zaznavajo v okviru vseh problemov, ki jih izpostavijo v skupini- to daje povod za npr. pogovor o krivdi itd.) V skupini se strmi, da mladi zadovoljujejo potrebe po sprejetosti, uveljavljanju, spoštovanju, potrjevanju njihovih sposobnosti, da imajo možnost izražanja čustev, da skozi različne vaje izražajo jezo itd. Skupina deluje zaprto in se sestaja na 14 dni po 1,5 ure.

## FINANČNI DEL LETNEGA POROČILA



Financiranje Združenja je po našem mnenju pomemben segment, zaradi katerega se odločamo za tovrstna javna poročila, saj menimo, da ima javnost pravico vedeti, kako se trošijo sredstva v nevladnih organizacijah.

Združenje proti spolnemu zlorabljanju se financira v največji meri z pridobivanjem sredstev preko javnih razpisov **Mestne občine Ljubljana, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v republiki Sloveniji**. Sredstva FIHO so bila z deležem 999,67 EUR, namenjena izključno nabavi opreme za redno dejavnost Združenja. Nabavili smo stacionarni in prenosni računalnik.

**Skupaj je bilo teh pridobljenih sredstev v letu 2011 42.050,46 EUR.**

**Z donacijami državljanov, davčnih zavezancev davka na dohodek**, ki so 0,5 % svoje dohodnine namenili naši nevladni organizaciji smo prejeli **skupaj 5.171,00 EUR**.

V letu 2011 pa smo uspeli v okviru **javnega razpisa pri Zavodu za zaposlovanje RS »Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb-prejemnikov denarne socialne pomoči«** pridobiti za leto 2011 **3.000,00 EUR, za zaposlitev ene osebe za določen čas na Združenju**.

V letu 2011 nismo prejeli nobenih sredstev v povezavi z plačilom globe s strani obtožencev v korist javne ustanove ali v dobrodelne namene ali v sklad za povračilo škode žrtvam kaznivih dejanj.

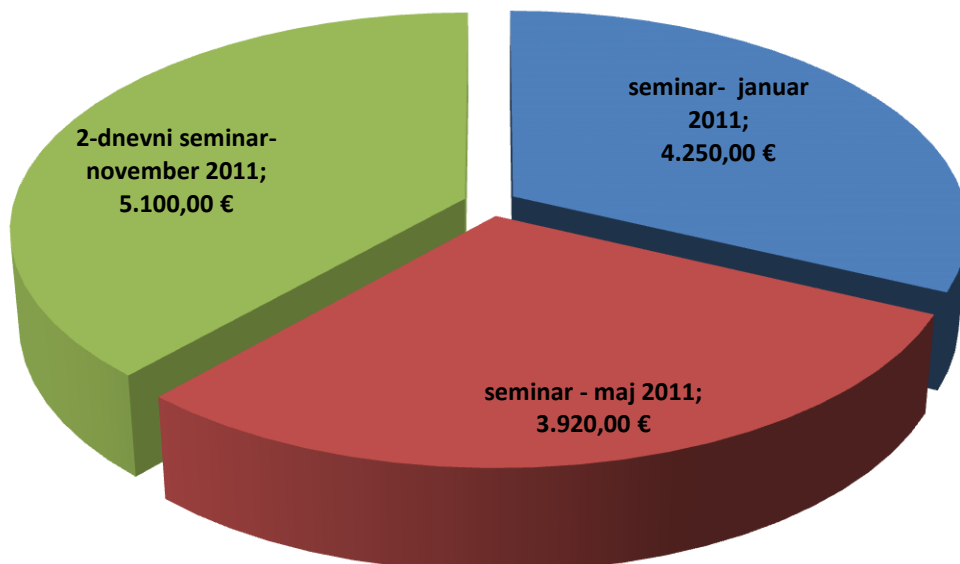
Združenje pa svojo dejavnost v korist državljanov omogoča tudi z lastnim delom, saj je v letu 2011 **z izobraževanji pridobilo 13.270,00 EUR, katera se uporabijo za delovanje Združenja**. Tako smo si z lastnimi sredstvi omogočili, da je trenutno v Združenju še vedno zaposlena 1 oseba za določen čas, seveda z minimalnim osebnim dohodkom.

Delo druge osebe, je financirano na osnovi podjemne pogodbe, katere vrednost je ob povprečno 5-6 urnem delavniku te osebe dnevno, 400 EUR neto.

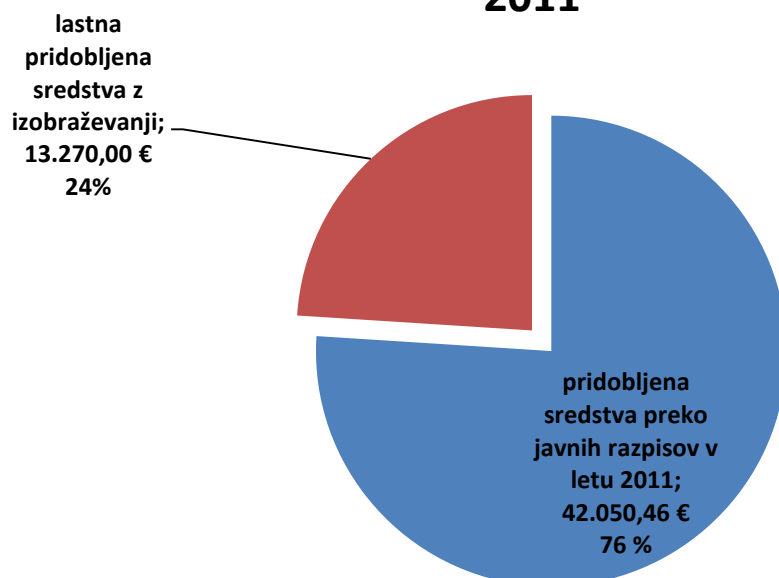
Glede na to, da večina žrtev, s katerimi se soočamo, nima sredstev, s katerimi bi vsaj minimalno plačevala usluge Združenja, (ta dejstva potrjujejo tudi švedske raziskave, ki so pokazale, da so npr. odrasle žrtve zaradi posledic spolne zlorabe prikrajšane glede ekonomskega statusa, glede zaposlitve, glede stanovanja, glede izobrazbe), je naše delovanje za uporabnike brezplačno. Zato pa se trudimo, da sredstva pridobivamo tudi sami, zato je naše angažiranje dva-kratno: 1x z nizkimi prihodki oseb, ki delajo, in 1x z dodatnim delom, na osnovi katerega se pridobljeni »profit« usmeri ponovno na uporabnika.

Lastna sredstva tako pridobivamo z organizacijo seminarjev, za kar smo v letu 2011 zaslužili 13.270,00 EUR: v letu 2011 je bil v januarju en seminar na temo »Prepoznavanje spolnih zlorab in ukrepanje« - prihodkov je bilo 4.250,00 EUR, v mesecu maju je bil dvodnevni seminar »Prepoznavanje spolnih zlorab in ukrepanje«, en dan je bila gostujoča predavateljica iz Univerze za socialno delo iz Velike Britanije - prihodkov je bilo 3.920,00 EUR, v novembru pa smo imeli dva seminarja, in sicer enega na temo »Nasilje v družini« in drugega na temo »Spolni napad na otroka«, skupaj s prihodki 5.100,00 EUR.

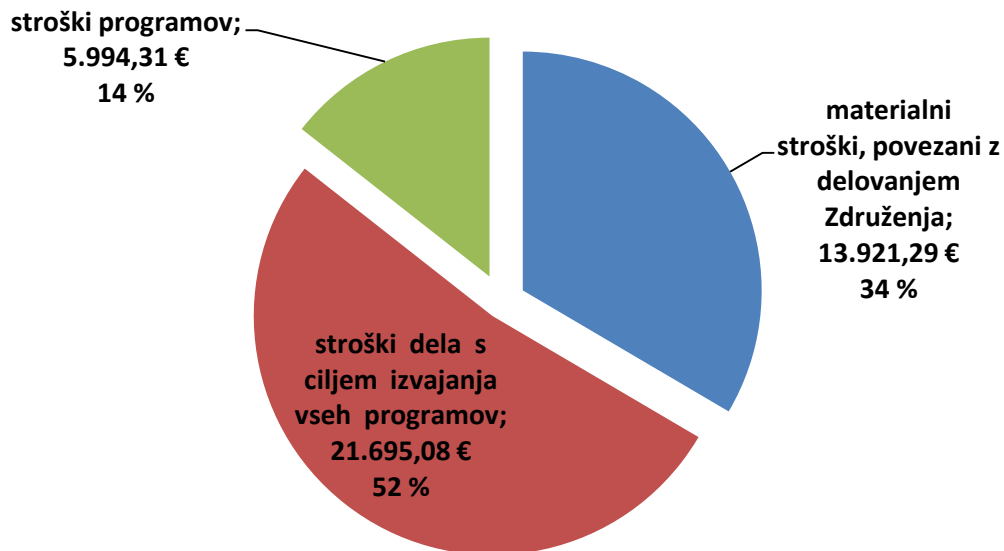
**prihodki seminarjev v letu 2011;  
skupaj 13.270,00 EUR**



**Vsa finančna sredstva Združenja v letu  
2011**



## stroški delovanja Združenja v letu 2011; skupaj 41.610,68 €



V stroških Združenja se pod stroške dela, s ciljem izvajanja vseh programov štejejo stroški zaposlitve (z regresom za letni dopust, prevoz na delo, prehrano, dajatve za socialno varnost), stroški dela po podjemni pogodbi, stroški dela prostovoljcev, supervizija, potni stroški; torej skupni stroški dela so bili **21.695,08 EUR**.

Materialni stroški, povezani z delovanjem Združenja v letu 2011pa so bili **13.921,29 EUR** – v kar so všteti stroški brezplačnega telefona, telefona, servisiranja 2 računalnikov in fotokopirnega aparata, najemnine, ogrevanja, elektrike, snage, vode, računovodskih storitev, stroški zloženk, drugih strokovnih materialov, stroški delovanja samopomočnih skupin ,strokovnih gradiva, fotokopiranje zloženk, skript, ter stroški drugega materiala.

Preostala sredstva pa so stroški programa, kjer gre za samo izvajanje programov, izdajanje literature, sem so všteta lastna izobraževanja ter delo na ozaveščanju in preventivi, so bili **5.994,31 EUR**.



## **PROBLEMI IN PRIČAKOVANJA, KI JIH UPORABNIKI ZDRUŽENJA NAJPOGOSTEJE IZPOSTAVLJAJO:**

- pomanjkljiva informiranost s strani vseh institucij / policije, tožilstva, itd./ o samih postopkih, trajanju postopkov, kompetencah institucij, ki sledijo po prijavi suma zlorabe,
- pomanjkljivo informiranje o ukrepih Centrov za socialno delo o sistemu zaščite otroka, jasnost, razumljivost in preglednost teh postopkov, ki potekajo na Centru za socialno delo, ter kje se o teh postopkih lahko sami podučijo, kje so zabeleženi,
- Nezorablajoči starši pričakujejo jasno dorečenost postopkov za zaščito otroka, saj se ob enakih problemih različni uporabniki na različnih Centrih za socialno delo srečujejo z različnimi postopki, zato ocenjujejo, da gre ob različnih pristopih in postopkih tudi za neenakopravno obravnavo tako uporabnikov, kot njihovih otrok, s strani institucij,
- še vedno nezadovoljiv ne samo odnos do človekovih in otrokovih pravic, temveč tudi njihovo spoštovanje; uporabniki tekom stikov z institucijami pričakujejo tudi, da institucije ne bi vstopale z njimi v komunikacijo s pozicije moči, ter da bi morale bolj spoštovati tudi njihove pravice do obveščeniosti, ter vključenosti v vse postopke institucij, če niso zlorablajoči do otroka,
- za institucije (CSD, policija) si uporabniki želijo, da bi v stiku z njimi čutili resnično pripravljenost institucij, da so tam zato, da jim nudijo strokovno pomoč pri razreševanju tako težkih problemov kot je zloraba otroka, ali različne druge oblike nasilja, ki so jih izkusili, zato želijo, da se s tem področjem ukvarjajo strokovnjaki, ki to res želijo,
- uporabniki pričakujejo, da bi strokovnjaki v okviru institucij, ko gre za sum spolne zlorabe otroka, zmogli več empatije tudi do travmatiziranega starša, najpogosteje matere, ki se je soočila z zlorabo otroka,
- uporabnice-matere, ki so se soočile s spolno zlorabo svojega otroka, in so ob tem razkrile, da so bile tudi same kot otroci žrtve spolne zlorabe, doživljajo opredelivne »problematičnih mater«, mater, ki vidijo »zlorabo« zato, ker je to njihova izkušnja, zato pričakujejo v tej smeri več znanj strokovnjakov, kar bi preprečevalo tovrstno stigmatiziranje, ki sedaj tudi zavira razkrivanje morebitnih zlorab, ki so jih trpele v otroštvu matere zlorabljenih otrok,
- tudi drugi starši ali odrasli, ki so podali svojo zaskrbljenost za otroka v povezavi z zlorabo pričakujejo, da bi strokovni delavci bolj skušali razumeti njihovo čustveno obremenjenost zaradi domneve o sumih spolne zlorabe otroka in bolj prepoznavali njihove stiske tekom postopkov razkrivanja in zaščite otroka,
- pričakovanja uporabnikov so, da bodo in da so institucije same po sebi oz. njihovi strokovnjaki dolžni ukreniti vse v največjo korist otroka in ne da so usmerjeni zgolj v ukrepanja in aktivnosti, ki jih opredeljuje zakonodaja, ki pravzaprav kažejo na njihove ozke poglede na to, kaj je v največjo korist otroka,
- zakoniti zastopniki otroka oz. starši, katerim je otrok dodeljen v varstvo in vzgojo, preprosto ne morejo razumeti odgovorov strokovnjakov CSD, kateri navkljub posredovanim informacijam o situacijah, ki so lahko zaskrbljujoče za otroka v času izvajanja stikov ali pa otroka celo ogrožajo v času poteka stikov z drugim staršem, trdijo, »da niso dolžni pisati ničesar sodišču«, kot npr. kako travmatično otrok doživlja stike, kako starš, ki vzpostavlja stik v času stika ne poskrbi za otroka, kako starš v času, ko poteka stik izrazito ne ravna v korist otroka, sodišču, kot odgovorni instituciji, ko gre za odločanje o stiku, če kot CSD k temu niso izrecno pozvani
- nesprejemljivo je, da je »nadzor« nad stiki otrok z enim od staršev, s katerim otrok ne živi skupaj, prepuščen samo staršu, kateremu so otroci zaupani; odgovornost CSD je po mnenju staršev, katerim so otroci zaupani, tudi ne glede na to, ali gre za kakršnokoli npr. neustrezno ravnanje ali katerokoli oblika ravnanja, ki vpliva na čustveno trpljenje otroka, tudi stvar ocene CSD in njegovega poročanja o tem

- zato uporabniki pričakujejo več znanj in angažiranj strokovnjakov, ko se le-ti soočijo s prepoznavanjem zlorabljenega otroka , saj je tudi od tega odvisna hitra in strokovna intervencija, zaščita otroka in tudi otrokovo okrevanje (vrtec, šola, CSD, policija, tožilstva kazenska sodišča, družinska sodišča ), saj je tudi od tega odvisno, ali lahko govorimo o tem, da so bila vsa ravnanja v največjo korist otroka,
- uporabniki opozarjajo, naj bo skrb za otroka v okviru institucij enako pomembna, ali gre za sume zlorab v šolah ali v družinah ali v zavodskih institucijah,
- pričakovanja uporabnikov so, da se v okviru problema, ki so ga izpostavili- npr. prijava suma spolne zlorabe otroka, z otrokom ukvarjajo ene in iste osebe (v policiji, na CSD), in ne, da se soočajo tekom postopkov tudi v istih institucijah z različnimi osebami, problem morajo tako vedno znova razlagati, temu pa so lahko izpostavljeni tudi otroci,
- Uporabniki že leta in leta pričakujejo tudi to, da družba ponudi programe za okrevanje zlorabljenih otrok, kar otrokom zagotavlja tud 39. Člen Konvencije o otrokovih pravicah,
- Uporabniki si želijo in pričakujejo, da institucije in NVO med seboj sodelujejo resnično partnersko in da sami niso v situacijah, ko morajo pred različnimi institucijami prikrivati informacije o svoji vključenosti oz. sodelovanju z določenimi NVO ali drugimi njihovimi izbirami, s katerimi si v trenutnih stiskah pomagajo.

## TRENTNO AKTUALNA PRIZADEVANJA ZDRUŽENJA:

- da dosežemo večjo podporo zgoraj izpostavljenim pomislekom, pripombam, stiskam, izjavam, predlogom uporabnikov v vsakem izpostavljenem segmentu, kar lahko Združenje tudi konkretizira in argumentira. Seveda ne s pozivom ali na osnovi poziva državne institucije o predstavitvi konkretnih primerov; tu smo zato, da izpostavljene probleme predstavimo, delujemo na izboljšanju prakse, na večji zaščiti pravic naših uporabnikov in človekovih pravic in če bi obstajal npr. samo eden neustrezen primer ravnanj institucij ali nevladnih organizacij na tem občutljivem področju, bi bilo to dovolj za dviganje glasu. Pa žal ne gre samo za en primer. Predvsem pa želimo in menimo, da večina tako tudi vidi, z dobronamernim opozarjanjem delovati v korist otrok.
- Naš predlog o Evropskem dnevu boja proti spolnim zlorabam otrok, ki temelji na mnogih izpostavljenih problemih , je seveda naša nadaljnja prioriteta,
- **Naš cilj je tudi prepričati odločujoče institucije v državi, torej MDDSZ , da poleg že obstoječih zakonov in Pravilnikov, potrebujemo tudi jasen protokol za delovanje Centrov za socialno delo na področju ogroženega otroka in v povezavi s tem vseh oblik zlorab, med njimi tudi spolne zlorabe. Le jasen in razumljiv protokol, (protokol je skupina pravil, dogovorov, ravnanj ali postopkov, ki se uporabljajo v različnih okoliščinah) razumljiv seveda tudi za vse uporabnike, ter dostopen javnosti, je lahko v korist prepoznavanja zlorab, zaščite otrok in varovalka spoštovanju otrokovih in človekovih pravic.**
- **Obstoječa zakonodaja, je po našem mnenju ( Zakon o preprečevanju nasilja v družini) in Pravilniki ( pravopis: *pravilniki so pravila, določila, ki podrobneje urejajo delovanje delovne enote, odnose v njej, pravilniki pa je tudi pravni akt, ki razčlenjuje določila zakona, splošnega akta* ), Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode, Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in**

organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini, Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti, **dokaj jasna za institucije vzgoje in izobraževanja, kot za zdravstvo in policijo, jasno opredeljuje tudi nujnost in obveznost sodelovanja vseh, nima pa opredeljenih postopkov, korakov, ki bi tako kot preostali Pravilniki jasno opredeljevali dolžnosti in delo CSD, ko gre za ogroženega otroka** (npr. Protokol bi moral vsebovati jasnejše definicije ogroženosti, in vseh oblik zlorab otrok, kar je sedaj dokaj nerazumljivo predstavljeno v Zakonu o nasilju v družini, ki je usmerjen predvsem na odrasle osebe, časovni okvir ukrepanja CSD, oblike prvih ukrepov, npr. obisk na domu, nujna zaščita otroka- v kolikem času, obveznost sklicevanja timov, časovno opredelitev sklica prvega timskega sestanka, način in okvirni časovni »taming« nadaljnjih timskih sestankov za zaščito otroka, oz. nadzor nad zaščito otroka, opredelitev socialne preiskave, če ne obstoji sum kaznivega dejanja, način dokumentiranja timskega dela, itd., vsekakor izjemno transparentni protokoli za enotno, učinkovito in časovno transparentno delo Centrov za socialno delo največjo korist otroka, in za njegovo zaščito.

- Protokoli bi omogočali strokovnejše, preglednejše in s tem uspešnejše in kvalitetnejše delo, bili pa bi v korist tako strokovnim delavcem kot uporabnikom, v največjo korist pa zlorabljenim otrokom,
- **za poenotenje mnenj strokovnjakov, ali je doseganje « spolne zadovoljitve» element kaznivega dejanja »Spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let«.** Takšna tolmačenja že veliko let v posameznih razsodbah vodijo k oprostitev osumljencev, in zadnje mnenje (maj 2012) s strani Ministrstva za pravosodje in javno upravo ponovno ne daje jasnega odgovora na to vprašanje o pravnem tolmačenju tega kaznivega dejanja po prvem odstavku tega člena (173./1, KZ-1), temveč ob koncu zaprosenega mnenja Ministrstvo za pravosodje in javno upravo izpostavlja, da v Kazenskem zakoniku – KZ-1 »spolna zadovoljitev« sicer ni opredeljena kot zakonski znak kaznivega dejanja, obenem pa dodajajo »še mnenje pravne teorije, kjer je dr. Damjan Korošec s pravne fakultete v Ljubljani v knjigi »Spolnost in kazensko pravo« preučil primerjalno pravne ureditve v kazenskih zakonih drugih držav in je tako npr. v finskem kazenskem zakoniku spolno ravnanje opredeljeno kot *»ravnanje, s ciljem doseči spolno vznburjenje ali zadovoljitev, in ki ima, upoštevajoč storilca in tistega, na katerem se dejanje izvršuje, kot tudi okoliščine dejanja, resen spolni namen.«* Posebnost takšne zakonske ureditve je v tem, da je kot zakonski znak kaznivega dejanja poleg objektivnega spolnega pomena izrecno opredeljen tudi subjektivni element, storilčev namen spolnega vznburjenja ali zadovoljitve (spolni namen storilca), ki pa v KZ-1 ni opredeljen kot zakonski znak. Poleg tega avtor v knjigi navaja še, da *»ravnanje, ki je po redni zunanji podobi izključno in očitno spolno, velja za spolno tudi, če storilec ravna iz drugih motivov (drugih, kot sta spolno vznburjenje ali zadovoljitev), npr. agresivno sadističnih, seveda pa mora biti v vseh takih primerih ob splošnih pravilih o krivdi storilcu spolna povezava lastnega ravnanja za obstoj kaznivega dejanja znana.«* Torej s takšno, prepisano razlago iz odgovora Ministrstva za pravosodje, samo avtorica odgovora (10.05.2012), pravzaprav lahko pove, kaj je hotela povedati!
- V nasprotju s tem pa profesorica Pravne fakultete v Ljubljani v oddaji »Dosje« (*»Nikomur ne smeš povedati«, 24.04.2012, RTV SLO 1*) navaja, **» štiri žrtve ptujskega duhovnika so zlorabo prijavile in sodišče na prvi stopnji ga je zaradi spolne zlorabe deklet obsodilo na pogojno kazen. Potem pa ga je višje sodišče oprostilo. Višji sodniki so duhovniku namreč verjeli, da je**

**dekleta otipaval iz prijateljskih nagibov, ne pa iz spolnih. Višje sodišče po mojem mnenju ni ravnalo pravilno. Preveč se je osredotočilo na ta subjektivni vidik. Pri takšnih ravnanjih, kot so bila v konkretni zadevi izvršena, je po mojem mnenju popolnoma jasno oz. bi moralo biti ugotovljeno, da gre za spolno zlorabo. Dotikanje deklet na tako intimnih delih, to je spolna zloraba. V nekem drugem primeru je prvostopenjsko sodišče obsodilo očeta zaradi zlorabe sina na 2 leti zapora. Višje sodišče pa ga je po pritožbi oprostilo, ker ni bilo dokazano, da je zadovoljeval svoj spolni nagon.« Prof. dr. Katja Filipič je v isti oddaji še povedala, »da se naša sodišča v tem prizadevanju poiskati te meje poslužujejo subjektivnega kriterija. Ta kriterij ni dober. Tuje države se poslužujejo objektivnega kriterija. Če je neko ravnanje v objektivnem smislu spolno, če ima spolno naravo, potem tudi izgovarjanje, zatrjevanje storilca, da ni imel namena zadovoljevati svoj spolni nagon, ne predstavlja izključitve njegove odgovornosti. Težko pričakujemo, da bo nekdo, ki mu taka izjava škodi, sam povedal, da je neko vedenje bilo z njegove strani motivirano s spolno željo. Zato vidim ta argument kot neustrezen, in tudi po vsebini nesmiseln«.**

\* \* \*

Poročilo pripravili:

- Vsebinsko, Katja Bašič, predsednica Združenja proti spolnemu zlorabljanju
- Grafično, statistično, Erica Kovač, zaposlena v programih Združenja
- Finančno, računovodski servis Trif d.o.o., Polhov Gradec

V Ljubljani, junij 2012